

1 ביולי 2018

לכבוד
עו"ד דנה צ'רנובלסקי
הייעוץ המשפטי
משטרת ישראל
במייל

שלום רב,

הנדון: השימוש במצלמות גוף במשטרת ישראל

1. הרינו לפנות אליך לקראת תחילת השימוש במצלמות גוף במשטרת ישראל. אנו מברכים על ההחלטה להרחיב את השימוש במצלמות גוף לכלל שוטרי הסיור והתנועה במשטרה. בהתאם לניסיון שנצבר במדינות רבות בעולם, תיעוד מפגשי שוטר-אזרח באמצעות מצלמות גוף עשוי להביא לירידה באלימות ובשימוש בכוח ולהגביר את אמון הציבור במשטרה. לשימוש במצלמות גוף עשויה להוביל גם לצמצום גילויי גזענות או פרופיילינג בקרב שוטרים, ועל כן נכללה המלצה על הרחבת הפרויקט בדוח הוועדה למיגור הגזענות בראשות מנכ"לית משרד המשפטים אמי פלמור. אין ספק, כי מדובר במהלך דרמטי בתחום אכיפה החוק שצפוי להשליך באופן מרחיק לכת על יחסי שוטר-אזרח ועל היבטים שונים של ההליך הפלילי שיש לתת עליהם את הדעת (דיני ראיות, הזכות להימנע מהפללה עצמית, זכויות נפגעי עבירה ועוד).
2. לצד ההשפעה החיובית שעשויה להיות למהלך זה, בשימוש במצלמות טמון גם סיכון גדול לזכות לפרטיות. במצב שבו אלפי מצלמות דולקות ומתעדות אנשים במרחב הציבורי ולעיתים אף במרחב הפרטי מתקיימת פגיעה מובנית בזכות לפרטיות. על מנת שפגיעה זו תהיה מידתית וסבירה וכדי שהמצלמות לא יהפכו לאמצעי לבילוש והתחקות אחר הציבור, נהלי השימוש צריכים לקבוע באופן ברור כללים שימנעו שימוש לרעה באמצעי זה, יגנו על הזכות לפרטיות ויבטיחו פיקוח ובקרה על השימוש בו. בנוסף, סמכות התיעוד במצלמות גוף צריכה להיות מוסדרת בחקיקה ראשית נוכח הפגיעה הגלומה בה בזכויות יסוד.
3. למרבה הצער, המחקר שליווה את הפיילוט אינו בעל ערך ממשי ואינו נותן מענה לשאלות היסוד שהיו אמורות להיבחן, ובראשן: האם מצלמות הגוף יעילות- האם הן מסייעות בהפחתת האלימות והשימוש בכוח? מצער לגלות, כי פרויקט בסדר גודל כזה ובעל השלכות מרחיקות לכת על שוטרים ואזרחים כאחד לא לווה באיסוף נתונים משמעותי (לדוג' באמצעות השוואה של מספר המקרים בהם נעשה שימוש בכח על ידי שוטרים לפני ואחרי השימוש במצלמות; השוואת מספר התלונות שהוגשו נגד שוטרים בתחנות הפיילוט; מספר המקרים בהם היה צורך להשתמש בטייזר או בסוגים אחרים של אמצעים). עוד מדאיג לגלות, כי למרות שתוצאות המחקר לא מדגימות השפעה ממשמעותית של המצלמות ובוודאי שאין בהן כל סימן ל"הצלחת הפיילוט", הכתירה המשטרה את הפיילוט כהצלחה מסחררת והחליטה על הרחבתו לכלל הארץ על בסיס תוצאותיו.

4. מעבר להערותינו הנקודתיות שיוצגו להלן, עמדתנו היא, כי פרויקט מצלמות הגוף צריך להיות מלווה, לפחות בשנים הראשונות להפעלתו, באיסוף נתונים נרחב, במעקב ומחקר צמודים ובבחינה עיתית של התממשותן של ההנחות העומדות ביסוד הפרויקט לגבי תפקידן של המצלמות בהפחתת האלימות במפגשי שוטר-אזרח ובהגברת אמון הציבור במשטרה. לצורך כך, יש לקבוע מראש את הפרמטרים והנתונים שיש לעקוב אחריהם, להבטיח כי נאספים ומקוטלגים הנתונים הדרושים למעקב וכי ניתן לבצע בהם את הפילוחים והעיבודים הדרושים.
5. ראוי, כי שאלות רבות שהתשובה להן כרגע אינה חד משמעית (לדוג' האם כדאי להפעיל את המצלמות בהפגנות?) ייבחנו שוב לאחר התחלת הפרויקט ואיסוף הנתונים. יש לזכור, כי השימוש במצלמות גוף הוא תופעה חדשה יחסית גם בעולם ומשכך השפעותיה והשלכותיה עדיין נלמדות ויש להתייחס אליה בזהירות רבה. במחקר שעוסק בהשפעות של מצלמות הגוף, שנמצא עדיין בחיתוליו, אין עדיין הסכמה חד משמעית באשר להשפעות החיוביות של השימוש במצלמות הגוף וישנם מחקרים כמותיים שהראו חוסר השפעה או אפילו עליה באירועי האלימות בעקבות השימוש במצלמות.¹
6. לאור זאת, ראוי כי כשנה ממועד התחלת הפרויקט ולאחר מכן מדי מספר שנים תתבצע הערכה מחדש של הפרויקט בכלל ושל נוהל השימוש בפרט.
7. להלן הערותינו לנוהל הזמני "השימוש במצלמות גוף במשטרת ישראל" אשר ליווה את הפיילוט וכעת עומד בפני גיבוש לקראת התחלת השימוש הקבוע במצלמות גוף בכל הארץ. נבקש להדגיש, כי אין בידנו עמדה חד משמעית באשר לרבות מהסוגיות הנוגעות להסדרת השימוש במצלמות ולטעמנו החלטה באשר לכל סעיף וסעיף בנוהל השימוש במצלמות מחייב דיון רחב, איסוף נתונים ומחקר.
8. נשמח מאד לקיים פגישה על מנת לפרוש בפניך את עמדתנו בהרחבה ולקחת חלק פעיל בדיון על עיצוב כללי השימוש במצלמות.

א. היקף הפרויקט

9. ההחלטה לצייד רק את שוטרי הסיור והתנועה במצלמות גוף אינה סבירה והיא חוטאת לתכלית הפרויקט להפחית את האלימות במפגשי שוטר-אזרח ולהגביר את אמון הציבור. דווקא שוטרי יס"מ ומג"ב נמצאים כיום בחיכוך משמעותי מול קבוצות מיעוט ולעיתים קרובות מעורבים באלימות והתנהגות בלתי הולמת. האירועים הקשים ביותר של אלימות כלפי אזרחים בשנים האחרונות בוצעו על ידי שוטרי יס"מ ומג"ב: כתב אישום הוגש נגד שוטר מג"ב טראד בילאל בגין תקיפה של עצור בדצמבר 2014²; שוטר מגב, בן אדרי, הועמד לדין משמעתי בגין תקיפת עובד "סופר יודה" בתל אביב³; כתב אישום נגד שני שוטרי יס"מ בגין הכאת אדם בהילולה

¹ David Yokum et al., "[Evaluating the Effects of Police Body-Worn Cameras: A Randomized Controlled Trial](#)" The LAB@DC, October 2017.;

Barak Ariel et al. "Wearing body cameras increases assaults against officers and does not reduce police use of force: Results from a global multi-site experiment," *European Journal of Criminology*, Vol. 13 (6), p. 744-755, 2016.

² רועי ינובסקי, "כתב אישום נגד שוטר מג"ב שתקף עצור" ynet, 13.3.16.

³ משרד המשפטים, החלטה להעמיד לדין משמעתי שוטר שתקף עובד "סופר יודה" בתל אביב, 30.3.17.

במירון במאי 2017⁴; כתב אישום הוגש נגד שוטר יס"מ קיריל נזרוב בגין תקיפה באלימות מבליים במועדון ב-2016⁵; שוטר היס"מ משה כהן אשר תועד מכה תושב מזרח ירושלים במרץ 2017⁶; שוטרי יס"מ שובל ובן אלישע אשר הורשעו בתקיפת תושב ירושלים המזרחית ב-2011⁷; שוטר יס"מ רפאל כהן היה מעורב במספר עבירות אלימות כלפי מתנחלים.⁸

10. לאור זאת, הכרחי לצייד את שוטרי יס"מ ומג"ב במצלמות גוף.

ב. כללי ההפעלה

11. מעיון בנהלים של מדינות אחרות (בעיקר בארה"ב) ובמאמרים שבחנו את השפעת השימוש במצלמות עולה, כי קיימת חשיבות רבה להגדרה רחבה של המקרים שמחייבים תיעוד ולהותרת שיקול דעת מועט ככל הניתן בידי השוטר באשר לשאלת הנסיבות שבהן יש להפעיל את המצלמה. לכך יש מספר טעמים. ראשית, כדי שהמצלמות ישיגו את תכליתן, יש להבטיח כי השוטר מצלם גם אירועים שאינם "נוחים" לו. הותרת שיקול דעת נרחב בידי השוטר בשאלת הפעלת המצלמה פותחת פתח לשימוש סלקטיבי. שנית, אמון הציבור במשטרה בכלל ובפרויקט המצלמות בפרט מותנה בכך ששליטת השוטרים בהחלטה מתי להדליק ולכבות את המצלמות מוגבלת מאד. שלישיית, ממחקרים אמפיריים עולה, כי ההיענות של שוטרים לשימוש במצלמות נמוך מאד במדינות שבהן הנהלים מותירים בידי השוטר שיקול דעת נרחב וכתוצאה מכך האפקטיביות של הפרויקט נמוכה מאד עד כדי אפסית.

12. כך, לדוגמה, במחקר מ-2016 בוצעה השוואה בין מצלמות שדלוקות באופן קבוע וללא כל שיקול דעת מצד השוטרים לבין מצלמות של שוטרים יש שיקול דעת בהפעלתן. תוצאות המחקר הראו באופן ברור שרק במקרה שבו שיקול הדעת של השוטרים היה נמוך, חלה ירידה בהיקף השימוש בכוח.⁹ כך, גם המחקר המרכזי שהוכיח את האפקטיביות של המצלמות במקרה של משטרת ריאלטו בקליפורניה, השוטרים נדרשו להדליק את המצלמות באופן קבוע בכל האינטראקציות עם הציבור ללא יוצא מן הכלל (למעט מפגש עם מודיעים וקטינים קורבנות תקיפה מינית).¹⁰

13. סעיף 8(ב) לנוהל קובע, כי על שוטר להפעיל את המצלמה "בכל מקרה בו השוטר פועל מכוח סמכויותיו". מדובר בהגדרה רחבה דיה, אולם אין להסתפק בצילום של האירוע רק ברגע "המפגש עם אזרח" (סעיף 8(א)) אלא בשלב מוקדם יותר על מנת להבטיח כי השוטר מתעד את הסיטואציה בכללותה. כך, יש להפעיל את המצלמה מהרגע שהשוטרים יוצאים מהרכב במענה לקריאת מוקד ולא רק בשלב שבו הם מגיעים למפגש עם האזרח ומפעילים כלפיו את

⁴ אלימות שוטרים: בעטו וחבטו ללא סיבה, ערוץ 7, 13.9.17.

⁵ ליאור שדמי שפיצר, "כתב אישום: מפקד צוות יס"מ מואשם בתקיפת נתינים זרים במועדון בתל אביב" **תקדין**, 3.1.17.

⁶ ניב קובוביץ, "מח"ש תגיש כתב אישום נגד השוטר שתועד מכה נהג משאית פלסטיני" **הארץ**, 28.3.17.

⁷ ת"פ 24744-03-12 מדינת ישראל נ' יוסי שובל. מח"ש ערערה על קולת העונש.

⁸ יאיר אלטמן "דין משמעתי ליס"מניק שצולם בועט במתנחלת" **ynet**, 21.11.11.

⁹ Barak Ariel et al., "Report: Increases in Police Use of Force in the Presence of Body-Worn Cameras are Driven by Officer Discretion: a Protocol-Based Subgroup analysis of Ten Randomized Experiments" **Journal of Experimental Criminology**, Vol 12 (3). September 2016.

¹⁰ Barak Ariel et al., "The Effect of Police Body-Worn Cameras on Use of Force and Citizens' Complaints against the Police: A Randomized Controlled Trial," **Journal of Quantitative Criminology**, Vol. 31 (3) 2015.

סמכויותיהם. לא ניתן לנתק בין רגע הפעלת הסמכות (לדוג' החלטה לבצע חיפוש על גופו של אדם) לבין הדברים שאירעו לפני ההחלטה על ביצוע החיפוש או הביצוע בפועל.

14. שנית, יש להרחיב את רשימת הדוגמאות (סעיף 8(ב1)) כך שיהיה ברור כי גם במקרים הבאים יש חובה להפעיל את המצלמה: **כל סוג של חיפוש, דרישת הזדהות, תשאול, עיכוב, מעצר, בדיקת מסמכים, מעקב, מרדף.** בהקשר זה נציין כי דו"ח של משרד המשפטים האמריקאי המכיל המלצות למדיניות משטרתית לשימוש במצלמות גוף, מדגיש את החשיבות של הגדרה מפורטת ומדויקת של האירועים הנחשבים ל"הפעלת סמכויות":

"It is essential to clearly define what constitutes a law enforcement-related encounter or activity in the department's written body-worn camera policy. It is also useful to provide a list of specific activities that are included, noting that the list is not necessarily all inclusive. Many agencies give a general recommendation to officers that when they are in doubt, they should record."¹¹

15. עוד יש להוסיף לנוהל הוראה ספציפית לעניין **עיכוב לתחנה משטרה או מעצר של אדם.** אירועים אלה מסתיימים רק כאשר החשוד נמסר בתחנת המשטרה (סעיף 8(ה)). שוטרים צריכים להמשיך ולתעד גם במהלך הסעת החשוד לתחנת המשטרה ברכב (ככל שהרכב אינו מאובזר במצלמה פנימית). כל עוד העצור לא הגיע לתחנה המשטרה, ממשיך השוטר להפעיל את סמכות המעצר או העיכוב ומשכך יש להמשיך בתיעוד. הדבר נחוץ במיוחד לאור עדויות מטרידות בדבר תלונות של עצורים על התעללות שעברו ברכב המשטרה בעת ההסעה לתחנת המשטרה. דרישה מעין זו מצויה בנהלים של מדינות רבות בארה"ב. כך, לדוגמה, בנוהל של משטרת מינאפוליס נקבע כי:

"the officer transporting the arrestee to the detention facility shall keep the officer's body-worn camera activated until custody of the individual is transferred to the detention facility."¹²

ג. חריגים לחובת הצילום

16. החריגים לחובת התיעוד נועדו למנוע פגיעה בלתי מידתית בפרטיותו של אדם (עירום, בבית פרטי, נפגע עבירה וכו') או לפגוע בסיכויי שיתוף פעולה מצד מודיע משטרה/סוכן אשר יסרב למסור מידע בידיעה שהוא מצולם. המשותף לכל החריגים הללו הוא שעצם הצילום עצמו עשוי לייצר את הפגיעה. לעומת זאת, במקרים שבהם החשיפה לתיעוד מצד גורם שלישי עשויה לפגוע באינטרסים כלשהם, קיימים מנגנוני פיקוח בשלב העברת המידע שנועדו לצנזר את החומר המועבר (סעיף 13 ו-16 לנוהל). סעיף 8(ו) הקובע נסיבות שבהן רשאי שוטר להפסיק את הצילום, יוצר ערבוביה בין שלבים אלו ומתיר לשוטר להפסיק את הצילום בנסיבות רחבות מדי.

17. החריגים בדבר "מניעת חשיפה של שיטות ואמצעים" ו"היוועצות פנימית" מעניקים לשוטר שיקול דעת רחב ביותר ובלתי מוצדק בהחלטה על הפסקת צילום ופוחחים פתח לניצול לרעה.

¹¹ U.S Department of Justice, Community Oriented Policing Services, [Implementing a Body-Worn Camera Program: Recommendations and Lessons Learned](#), 2014.

¹² Ibid.

בכל מקרה שהשוטר יעדיף להימנע מצילום הוא עשוי להסביר בדיעבד שבאירוע המדובר הוא חשש לחשיפה של שיטות פעולה או שבאותו הרגע היה צורך לקיים היוועצות פנימית שחייבה את הפסקת הצילום.

18. אין כל הצדקה לחריגים אלה שהרי בסעיפים 12-13 נקבע, כי הגישה לחומר המצולם מוגבלת לגורמי המשטרה והחקירה בלבד ובטרם העברת חומרים לתביעה/פרקליטות יבחן קצין החקירות האם הם כוללים קטעים ש"חושפים שיטות ואמצעים". משום כך, אין כל בסיס לשימוש בחריג זה בשלב הצילום. עצם הצילום של אירוע מסוים אף אם נעשה במהלכו שימוש בשיטות פעולה חסויות אינו מעלה כל חשש לחשיפה של שיטות אלה, שהרי אף אחד אינו חשוף לצילום בשלב זה ובשלב הגישה לחומר החשש הזה נבחן והקטעים הבעייתיים נמחקים או מטושטשים (סעיף 13(ז)).

19. באשר ל**צילום בבית פרטי**, במקרים אלה קיימת לאדם הציפייה שלא יתועד והזכות לפרטיות חזקה הרבה יותר מאשר בזירה הציבורית. סעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות קובע כי "צילום אדם כשהוא ברשות היחיד" מהווה פגיעה בפרטיות.

20. משכך, אין להסתפק בהודעה בלבד כמפורט בסעיף 8(ד), אלא במקרים מסוימים יש לאפשר לבעל הבית להתנגד לצילום בביתו. כך, לדוגמה, בקליפורניה נקבע כי שוטר יכבה את המצלמה לבקשת אדם במקרה של כניסת שוטר למקום מגורים ללא צו וכאשר לא מדובר במקרה חירום.¹³ הסדרים שמתירים לאדם להתנגד לצילום בתוך ביתו קיימים גם בצפון קרוליינה, יוטה, קנזאס, ומישיגן.

ד. הודעה לאזרח המצולם

21. סעיף 5(ה) לנוהל מחייב להציב את המצלמה במקום גלוי ובולט על גופו של השוטר. הוראה זו אינה נותנת מענה מספק לחובה ליידע את האזרח על היותו מצולם. יש לקבוע כי, ככלל, השוטר מחויב להודיע לאזרח כי הוא נושא מצלמה המתעד את האירוע.

22. במקרים רבים אדם שנתקל בשוטר לא ישים לב שקיימת על גופו מצלמה, לא יידע אם היא דלוקה או כבויה וזאת במיוחד נוכח הפריטים הרבים שקיימים על גופו של השוטר ומקשים על זיהוי המצלמה.

23. החובה להודיע על הצילום מבוססת, בין היתר, על סעיף 11 לחוק הגנת הפרטיות הקובע, כי יש **חובה ליידע** אדם בעת פניה אליו לקבלת מידע שיוחזק במאגר מידע.

24. החשיבות שביידוע האזרח בדבר הצילום נובעת גם מכך שמימוש תכליתה של המצלמה כאמצעי להפחתת השימוש בכוח והגברת השקיפות, תלוי בכך שהאזרח מודע לקיומה של המצלמה. המודעות לכך שהאירוע מצולם היא זו שמייצרת את ההשפעה הממתנת על ההתנהגות של שני הצדדים ומרתיעה מפני שימוש בלתי ראוי בכוח, כפי שעולה גם מהמחקרים.

¹³ Bill no. AB 66 (December 2014); [State by State Body Worn Camera Research](#).

25. במרבית המדינות בארה"ב קיימת מדיניות המחייבת (או לכל הפחות ממליצה) על יידוע של האזרח על היותו מצולם. כמובן שחובה זו מוחרגת במקרים של מצב חירום או סכנה לשוטר שמונעים אפשרות ליידע. רק ב-37% מהמדינות אין חובה ליידע את האזרח על הצילום.¹⁴

ה. עיון השוטר בחומר המצולם

26. הנוהל קובע, כי השוטר המתעד נדרש לצפות בצילום לפני מילוי דו"ח הפעולה (סעיף 10(ד)) והוא רשאי לצפות בחומר המצולם בכל עת (סעיף 12(א)(1)). לטעמנו, מדובר בהוראה בעייתית. כך, דו"ח פעולה של שוטר אמור לשקף את התרשמותו הישירה של השוטר את האירועים. עיון של השוטר בחומר המצולם בטרם כתיבת דו"ח עשוי במקרים מסוימים לסייע בידו להתאים את גרסתו של האירועים כדי להצדיק אירוע אלים או פעולה בלתי חוקית מצדו. וודאי שגישה של שוטר לחומר המתועד צריכה להיות מוגבלת שעה שהוא עומד לדין משמעתי או פלילי בדבר התנהגותו באירוע מסוים.

27. ואכן, ברוב המדינות מוגבלת האפשרות של שוטר לעיין בחומר המצולם על ידו במקרה שהוגשה נגדו תלונה או שהשוטר היה מעורב באירוע חמור (ירי, פציעה וכו').¹⁵

ו. שמירת חומר הצילום

28. סעיף 11 קובע כי אירועים שקשורים לתיק חקירה ישמרו בהתאם לתקופות השמירה של חומרי החקירה וחומרים שלא קושרו לאירוע, יישמרו למשך שנה.

29. משך השמירה של חומרים שלא קושרו לאירוע אינו סביר והוא ארוך באופן חריג מהנהוג בעולם. אין כל הצדקה לשמור למשך זמן ארוך כל כך חומרים שאינם משויכים לתיק חקירה מסוים. בדרך כלל נהוגה תקופת שמירה של 60-90 יום לחומרים אלו.

30. בנוסף, חסרה בנוהל התייחסות לצורך לשמור חומרים מסוימים שלא קושרו לתיק חקירה במקרים שהחומרים עשויים לשמש ראיות להתנהגות פלילית או משמעטית של שוטר. לצורך כך, יש לקבוע כי במקרים שבהם נעשה שימוש בכוח וכן בכל מקרה שהוגשה תלונה (פלילי או משמעתי) נגד שוטר, יישמר התיעוד של האירוע.

31. בנוסף, יש לקבוע מנגנון מסודר ופשוט שבאמצעותו אדם שצולם בעת מפגש עם שוטר יהיה רשאי לפנות ולבקש שהתיעוד יישמר וזאת על מנת לאפשר הגשת תלונה במח"ש.

ז. גישה לחומר המתועד

32. הנוהל אינו מתייחס כלל לבקשות עיון מצד האדם המצולם. אדם שתועד על ידי שוטר זכאי לקבל לידיו את התיעוד של האירוע שבו הוא השתתף מבלי שהוא נדרש להגיש בקשה בהתאם לחוק חופש המידע (אלא אם החומר משמש חלק מחומר חקירה).

33. בנוסף, הנהלים העוסקים בהסדרת הגישה לחומר המצולם צריכים להבחין בין תיעוד של אירועים בזירה הציבורית לבין תיעוד אירועים בבתי פרטיים. במקרים שבהם האירוע צולם

¹⁴ Bureau of Justice Assistance, US Department of Justice, [Key Trends in Body-Worn Camera Policy and Practice](#), November 2016.

¹⁵ Ibid, p. 9.

בתוך בית פרטי, אין לאפשר גישה לחומר המצולם לציבור בכללותו (בהתאם לחוק חופש המידע) אלא רק לאדם המצולם. הסדרים מסוג זה קיימים בנהלים ובחקיקה של מדינות רבות בארה"ב וביניהן פלורידה, וושינגטון וקליפורניה.¹⁶

ח. פיקוח והרתעה

34. מהניסיון שנרכש במדינות אחרות עולה, כי קל מאד לשוטרים להתחמק מלצלם אירועים שהם לא מעוניינים שיתועדו ואכן במספר מדינות בארה"ב אחוז ההיענות של שוטרים לחובת הצילום נמוך מאד (כ-30% בלבד)¹⁷. על מנת להבטיח את ההיענות של השוטרים לשימוש במצלמות ולהבטיח כי הפגיעה בפרטיות תהיה לתכלית ראויה, על הנהלים להיות קשיחים ולכלול פיקוח הדוק ואמצעים להרתעה כלפי שוטרים שאינם משתמשים במצלמות. משרד המשפטים האמריקאי מדגיש את החשיבות שבהגדרה ברורה של ההשלכות שיש להפרה של הוראות השימוש:

"A department's policy should also clearly indicate what will happen to an officer who fails to activate a camera in circumstances where activation is required. Will the officer be subject to discipline? If so, how will he or she be disciplined? **The consequences for failure to activate as well as premature deactivation should be clearly stated**"¹⁸

35. לצורך כך, יש לקבוע, כי בכל מקרה שבו שוטר לא צילם אירוע שמחויב בתיעוד או תיעד באופן חלקי אירוע כזה, עליו למלא דו"ח ייעודי שיעבור לעיון על ידי ממונה לעניין זה. ראוי לקבוע בנוהל באופן מפורש, כי פעולה בניגוד לנוהל ובכלל זה העדר תיעוד במקרה שהיתה חובה כזו היא עבירה משמעתית.

36. כמו כן, על מנת להבטיח את היענות השוטרים לחובת התיעוד, יש להבטיח כי להעדר תיעוד במקרים הנדרשים יהיו השלכות ראייתיות. כך, לדוגמה, מוצע על ידי האגודה האמריקאית לזכויות האזרח¹⁹ (ACLU):

"A rebuttable evidentiary presumption shall be adopted in favor of criminal defendants who reasonably assert that exculpatory evidence was destroyed or not captured; and
A rebuttable evidentiary presumption shall be adopted on behalf of civil plaintiffs suing the government, a law enforcement agency and/or law enforcement officers for damages based on police misconduct who reasonably assert that evidence supporting their claim was destroyed or not captured."

¹⁶ US Department of Justice, Bureau of Justice Assistance, [Body-Worn Camera, State by State Research](#)

¹⁷ Jay Stanley, ACLU, [Police Body-Mounted Cameras: With Rights Policies in Place, a Win for All](#), p.4, March 2015.

¹⁸ US department of Justice, Bureau of Justice Assistance, [Body-Worn Camera Toolkit](#), p.21.

¹⁹ ACLU, [A Model Act for Regulating the Use of Wearable Body Cameras by Law Enforcement](#), par. (t), June 2018.

37. נוסף לאמור לעיל, יש להבטיח כי המערכת מאפשרת תיעוד של כל פעולה המתבצעת בחומר המצולם (צפייה, מחיקה, יצירת עותק וכו') ויכולה לזהות מיהו הגורם שביצע את הפעולה.

לסיכום

38. מעבר להערות המפורטות לעיל, ישנן סוגיות רבות נוספות אשר יש לדון בהן לעומק בטרם החלטה באשר למדיניות הראויה בעניין השימוש במצלמות גוף. כך, לדוגמה, בעניין ההחלטה אם לתעד הפגנות או לאו. ראוי כי בדיון בשאלה זו ייקחו חלק גם פעילים מקבוצות מיעוט שונות.

39. נשמח להמשיך לקחת חלק בעיצוב מדיניות השימוש במצלמות גוף לשוטרים כך שהפגיעה בפרטיות תהיה מידתית והמצלמות ימלאו את ייעודן להפחית את האלימות ביחסי שוטר-אזרח ולהגביר את השקיפות בעבודת המשטרה.

בכבוד רב ובברכה,

אן סוציו, עו"ד

העתקים:

עו"ד גבי פיסמן, ייעוץ וחקיקה (פלילי), משרד המשפטים, במייל.
עו"ד אווקה זנה, מתאם המאבק בגזענות במשרד המשפטים, במייל.

סיכום הערות לנוהל

היחידות שיצוידו במצלמות: הכרחי לצייד גם את שוטרי מג"ב ויס"מ במצלמות גוף.

סעיף 5(ה): בנוסף לחובה למקם את המצלמה במקום גלוי ובולט, על השוטר לתת הודעה בע"פ לאדם אותו הוא מתעד.

סעיף 8(ב)(1): הרחבת רשימת המקרים שבהם יש להפעיל את המצלמה: כל סוג של חיפוש, דרישת הזדהות, תשאול, עיכוב, מעצר, בדיקת מסמכים, מעקב, מרדף.

סעיף 8(ג): להוסיף שהצילום יתאפשר במקרים אלו במידה והמצולם נתן את הסכמתו לך: "שוטר לא יפעיל את המצלמה במקרים הבאים, אלא אם התבקש להפעילה על ידי האזרח".

סעיף 8(ה): אירוע של עיכוב או מעצר לתחנת משטרה מסתיים רק עם העברת החשוד לתחנה. יש להמשיך להפעיל את המצלמה גם במהלך הנסיעה.

סעיף 8(ד): באירוע בבית פרטי יבקש השוטר את הסכמת האזרח לצילום וכיכבה את המצלמה במידה ואין הסכמה לאחר שתיעד את התשובה במצלמה.

סעיף 8(ו): מחיקת החריגים: "מניעת חשיפה של שיטות ואמצעים" ו"לצורך היוועצות פנימית".

סעיף 10(ד) ו-12(א)(1): הגבלת האפשרות של שוטר לעיין בחומר המצולם.

סעיף 11: קיצור משך שמירת חומרים באירועים שלא קושרו לאירוע.

סעיף 12: הסדרת זכותו של האדם המצולם לקבל לידי תיעוד של האירוע.